

**แนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**
**Development latency village original sufficient economy
trend by participating in of the community**

วรรณมาชะ เกษรดอกไม้*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑.ศึกษากระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข ๒.ศึกษาสภาพปัญหาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข และ ๓.ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. กระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงผลการศึกษาพบว่า มีกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงที่ยึดการเกษตรแบบผสมผสานเป็นหลัก การดำเนินกิจกรรมที่เหมือนการดำรงชีวิตประจำวัน

๒. สภาพปัญหาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข คือ ๒.๑ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและแนวทางการพัฒนา ๒.๒ มีการรับความเจริญจากภายนอกชุมชนเข้าสู่ชุมชน ๒.๓ การมีส่วนร่วมของชุมชนลดน้อยลง ๓. แนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมการพัฒนากลุ่มชุมชนด้วยความต่อเนื่อง และเพิ่มจำนวนครั้งในการติดตามการดำเนินกิจกรรมและประเมินผลกิจกรรม ตลอดจนผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนการบริหารงานกลุ่มชุมชน โดยการชักจูงให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม กลุ่มชุมชน พัฒนาชุมชน สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและหวงแหน รักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนด้วย

คำสำคัญ: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

*อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ABSTRACT

This article is intended to 1. Study Sufficiency Economy Process at Suksam Srisuk 2. Study on the problem of Sufficiency Economy Village, Srichuk Suksa, and 3. Study on the development of the sufficiency economy village model by community participation. Qualitative research by in-depth interviews. And group discussions to find ways to develop the sufficiency economy model village to apply for the development of the sufficiency economy model village by engaging community in other areas. For Sustainable Development in Sufficiency Economy by Community Participation

The research result

1. Sufficiency Economy Process. There is a sufficiency economy process that maintains integrated agriculture. To carry out activities like daily living.

2. The problem of Sufficiency Economy Village, Srisuk Suk, is 2.1. Discontinuity of policies and development guidelines. 2.2 The community has grown out of the community. 2.3 The participation of the community has decreased.

3. The development of the potential of Sufficiency Economy Village by community participation is the continuous development of community groups. And increase the number of follow-up activities and activity evaluations. And community leaders should play a role in supporting community management. By convincing members to participate in community development, solidarity, and tenacious community activities. Maintain the traditional way of life of the community.

Keywords: Sufficiency economy village, development of sufficiency economy village

๑. บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ให้ความสำคัญในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในการปฏิบัติได้มอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมหลายหน่วยงาน

โดยกระทรวงมหาดไทยก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนและวิถีชีวิตของประชาชน พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน การพัฒนาดังกล่าวเน้นใน ๔ ด้านที่สำคัญคือ ด้านจิตใจด้านสังคมด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและด้านการเรียนรู้ เพื่อจัดระดับการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ระดับพออยู่พอกิน ซึ่งมีตัวชี้วัดสำคัญของระดับการพัฒนา จำนวน ๑ ตัวชี้วัด

ระดับที่ ๒ ระดับอยู่ดีกินดี ซึ่งมีตัวชี้วัดสำคัญของระดับการพัฒนา จำนวน ๒๒ ตัวชี้วัด ระดับที่ ๓ ระดับมั่งมีศรีสุข ซึ่งมีตัวชี้วัดสำคัญของระดับการพัฒนา จำนวน ๒๓ ตัวชี้วัด

จำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละภาคมีจำนวนที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาคเหนือ มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ๓,๔๒๐ หมู่บ้าน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘๗ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ๑,๑๖๒ หมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๘ ภาคใต้มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔๗ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙ และภาคกลางมีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน ๖๖๕ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๑ (กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย .๒๕๕๘) สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ภาค	จำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ	ร้อยละ
กลาง	๖๖๕	๑๐.๘๑
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๑,๑๖๒	๑๘.๙๘
เหนือ	๓,๔๒๐	๕๕.๘๗
ใต้	๘๔๗	๑๔.๒๙

ในภาคเหนือก็มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ลดน้อยลง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ มีจำนวน ๖๐๙๐ หมู่บ้าน ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีจำนวน ๓๔๒๐ หมู่บ้าน ปี ๒๕๕๗ มีจำนวน ๘๘๒ หมู่บ้าน ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๑๘๗๘ หมู่บ้าน(กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย .๒๕๕๘) ที่ถือว่ามีจำนวนลดน้อยลงสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ปี พ.ศ.	จำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๒๕๕๕	๖๐๙๐
๒๕๕๖	๓๔๒๐
๒๕๕๗	๘๘๒
๒๕๕๘	๑๘๗๘

และจังหวัดนครสวรรค์ก็เป็นหนึ่งในภาคเหนือที่มีจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และมีแนวโน้มจะลดน้อยลง จากสถิติหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนครสวรรค์ ปี ๒๕๕๗ มีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับพออยู่พอกิน จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน อยู่ดีกินดี จำนวน ๕ หมู่บ้าน ระดับมั่งมีศรีสุข จำนวน ๑ หมู่บ้าน รวม ๑๘ หมู่บ้าน ปี ๒๕๕๘ มีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับพออยู่พอกิน จำนวน ๓๑ หมู่บ้าน อยู่ดีกินดี จำนวน ๑ หมู่บ้าน ระดับมั่งมีศรีสุข จำนวน ๑ หมู่บ้าน รวม ๓๓ หมู่บ้าน ปี ๒๕๕๙ มีหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับพออยู่พอกิน จำนวน ๑๖ หมู่บ้าน อยู่ดีกินดี จำนวน ๒ หมู่บ้าน รวม ๑๘ หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย .๒๕๕๘) สรุปเป็นตารางดังนี้

พ.ศ.	ระดับพออยู่พอกิน	ระดับอยู่ดีกินดี	ระดับมั่งมีศรีสุข	รวม
๒๕๕๗	๑๒	๕	๑	๑๘
๒๕๕๘	๓๑	๑	๑	๓๓
๒๕๕๙	๑๖	๒	๐	๑๘

ทั้งนี้ จากสถิติดังกล่าวในระดับมั่งมีศรีสุขมีจำนวนลดน้อยลง ส่วนหนึ่งมีลักษณะการดำเนินการมีหลายหน่วยงาน และแยกส่วนกันทำซึ่งอาจไม่ตรงตามความต้องการ ประกอบกับการดำเนินงานของภาคปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดติดกับบทบาทที่เป็นผู้ชี้แนะและกำกับ ประชาชนมีนิสัยของการเป็นผู้รับบริการจนเคยชิน (สุเมธ ตันติเวชกุล, ๒๕๔๘) และจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบแนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และศึกษาสภาพปัญหา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครสวรรค์

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ ศึกษากระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข
- ๒.๒ ศึกษาสภาพปัญหาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข
- ๒.๓ ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง และแบบเจาะลึก และการประชุมกลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการ สภาพปัญหาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับมั่งมีศรีสุข รวมทั้งการสังเกตจากการเข้าร่วมประชุมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่หมู่ ๗ บ้านเกยไชยใต้ ตำบลเกยไชย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับมั่งมีศรีสุขในปี ๒๕๕๗ และ หมู่ ๕ บ้านหนองข่อย ตำบลหนองกระเจา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับมั่งมีศรีสุขในปี ๒๕๕๘ ของกรมพัฒนาชุมชน (ข้อมูล ณ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙) สามารถอธิบายวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นเตรียมการ ศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินการคัดเลือกพื้นที่การศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นการลงพื้นที่ ศึกษากระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากประธานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพปัญหาของการใช้การสัมภาษณ์แบบลึก จากประธานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๓ ระดมหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข โดยการนำข้อมูลขั้นตอนที่ ๒ จัดเวทีนำเสนอข้อมูล และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาแนวทางการหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุขโดยผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป ประธานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม ราษฎรชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีเพื่อหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ กระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข

จากการศึกษาข้อมูล พบว่าการดำรงชีวิตของชาวบ้านที่มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงมีความพออยู่พอกิน ไม่เกินตัว มีการทำนา เลี้ยงปลา ปลูกผัก ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สมาชิกกลุ่มก็มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง ปลูกผักบริโภคในครัวเรือน ทำนาปลูกข้าวที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต หากเหลือจากการบริโภคจึงจะจำหน่าย ซึ่งทุกวันนี้ก็มั่งมีศรีสุขแบบสุขใจตามวิถีชีวิตที่แท้จริง

๔.๒ ศึกษาสภาพปัญหาหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข

๑.แนวทางการดำเนินงานที่ขาดการศึกษาบริบทของชุมชน

โดยหลักการแล้ว การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบท วิถีชีวิต รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประกอบการวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ทั้งนี้ จากการอภิปรายผลข้างต้นพบว่า ขาดการศึกษาถึงวิถีชีวิต อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบการตั้งบ้านเรือนของสมาชิกกลุ่มที่มีการกระจายตัวอยู่ห่างกัน ได้

ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชุมชนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชนร่วมกัน รวมทั้งส่งผลสืบเนื่องต่อการสร้างเครือข่ายของกลุ่มชุมชนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มชุมชนด้วยเช่นกัน

๒. การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการพัฒนา

จากการลงพื้นที่ศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาขาดความต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของหน่วยงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรม และหมายรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งอาจทำให้การกำหนดและตัดสินใจดำเนินนโยบายมีความผิดพลาดหรือไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๓. วิถีชีวิตชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง เพราะรับวัฒนธรรมความเจริญจากเมืองมาสู่ชุมชน วิถีชีวิตของชุมชนชนบท มีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัย มีความเมตตาและเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้พบว่าวิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ขาดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มชุมชน ส่งผลกระทบต่อความสามัคคีของกลุ่มชุมชนด้วย

๔. ภัยธรรมชาติ จากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่มีการดำรงชีวิตโดยการทำเกษตรเป็นหลัก แต่ประสบกับสภาพการขาดน้ำของผลผลิตทางการเกษตร อาทิ ผัก ข้าว พริก ซึ่งผลกระทบดังกล่าวก่อให้เกิดการขาดแคลนผลผลิตทางการเกษตรในการดำรงชีวิต ตลอดจนประสบปัญหาผลผลิตไม่มีคุณภาพ

๕. ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน เพราะเกษตรกรส่วนมากมีอาชีพทำการเพาะปลูก และเช่าที่ดินเพื่อทำกิน แต่ต้องประสบกับภัยธรรมชาติและผลผลิตไม่เพียงพอกับการดำรงชีพ ตลอดจนค่าเช่าที่ดินทำกินก็มีราคาสูง ส่งผลให้ต้องหันไปประกอบอาชีพอื่นเพื่อนำรายได้มาจ่ายค่าเช่าที่

๔.๓ แนวทางการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑. กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน ว่าเพื่อให้ทราบสถานการณ์ด้านต่างๆ ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างถูกต้องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้มีการสร้างเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และเพื่อความต่อเนื่องในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

๒.การสร้างแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างความต่อเนื่องของนโยบายในการดำเนินงาน ประกอบกับการสร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้กับข้าราชการในการสร้างความผูกพันกับพื้นที่และเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๓.สร้างจิตสำนึกกับเยาวชนในการรักษาธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน ป้องกันการหลั่งไหลของความเจริญทางวัฒนธรรมภายนอกเข้าสู่ชุมชน โดยเริ่มจากครอบครัวในการปลูกฝังลูกหลานให้รักครอบครัว ปฏิบัติตามและเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ระดับชุมชน โดยการสร้างค่านิยมทางสังคมในการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนว่าเป็นสิ่งมีค่า และร่วมสืบสานต่อไป

๔.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้หรือแนะนำพืชในการทำเกษตรที่ทนร้อนหรือใช้น้ำน้อย แต่ได้ผลผลิตที่ดีกับเกษตรกร และให้ความรู้ในการวางแผนการตลาดเพื่อส่งผลผลิตทางการเกษตรด้วย

๕.ควรมีการกำหนดราคาเช่าที่ดินในราคาที่เป็นธรรม หรือจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรอย่างเพียงพอ

๕.อภิปรายผล

๑. กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน ว่าเพื่อให้ทราบสถานการณ์ด้านต่างๆทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง ตามแนวความคิดของอภิชัย พันธเสน^๑ ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนาแบบยั่งยืนของ มูลนิธิโลกสีเขียว^๒ ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนอย่างพอเพียงส่วนหนึ่งต้องมีการศึกษาข้อมูลของชุมชนและตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างถูกต้องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้มีการสร้างเกณฑ์การประเมินที่มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และเพื่อความต่อเนื่องในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

๒. หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมกิจกรรมหลักคือ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรสร้างความเข้าใจในการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบสองทางเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งให้ความสำคัญกับการสื่อสารซึ่งกันและกันแบบสองทาง ตามแนวความคิดของพัทยา สายหู^๓ ที่ส่งเสริมการสื่อสารเพื่อสร้างความ

^๑ อภิชัย พันธเสน, *สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๔).

^๒ มูลนิธิโลกสีเขียว, *สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้น, ๒๕๕๙).

^๓ พัทยา สายหู, *การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาและศักยภาพของชุมชนในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๕๖).

เข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่มที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนาแบบยั่งยืนของรงค์ ประพันธ์พงศ์^๔ ว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดีควรมีการสื่อสารซึ่งกันและกันแบบสองทาง เพื่อการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง และสามารถดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการกลุ่มชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมกิจกรรมหลักคือ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้นำหรือผู้บริหารของหน่วยงาน ให้มีคุณสมบัติของความดีงาม ในการมีสติปัญญาและความสามารถในการใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ต่อบุคคลหรือกลุ่มเพื่อเกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างต่อเนื่องตามแนวความคิดของ Fiedler^๕ Hersey and Blanchard^๖ และสมยศ นาวิการ^๗ ซึ่งเป็นไปตามหลักการพัฒนาแบบยั่งยืนว่ากิจกรรมของกลุ่มชุมชนเข้มแข็งต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายมีความเหมาะสม เป็นต้น

๖. ข้อเสนอแนะการวิจัย

๑. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จำนวน ๒ พื้นที่ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่นๆ เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่ต่อเนื่องในการบริหารของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมีศรีสุข

๒. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษากระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาวินัยชุมชนให้คงอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

^๔ รงค์ ประพันธ์พงศ์, เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๕๐).

^๕ Fiedler.F.E. A Theorg of Leaaer ship Effect iven, (New York McGraw-Hill, 1976).

^๖ Hersey Paul, and Blanchard, Kenneth H. Management of Organizational Behavoik : Utiliz Human Resources. (Englewood Cliffs, N. J.: in A Simon and Schmaste Company, 1966).

^๗ สมยศ นาวิการ, การบริหารการพัฒนาและการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : กรุงธนพัฒนา, ๒๕๕๓).

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

- พัทธยา สายหู. การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาและศักยภาพของชุมชนในการ
สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ภูมิปัญญาพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๕๖.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพมหานคร : เบลโล่การพิมพ์,
๒๕๕๐.
- มูลนิธิโลกสีเขียว. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้น,
๒๕๔๙.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารการพัฒนาและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร : กรู้นพัฒนา,
๒๕๕๓.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. หลักธรรมหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธา
การพิมพ์, ๒๕๔๘.
- อภิชัย พันธเสน. สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

- Fiedler.F.E. A Theorg of Leaaer ship Effect iven. New York McGraw-Hill, 1976.
- Hersey Paul, and Blanchard,Kenneth H. Management of Organizational
Behavoik : Utiliz Human Resources. Englewood Cliffs,N. J.: in A
Simon and Schmaste Company, 1966.

